

MARCIN PASEK*, REMIGIUSZ DRÓŹDŹ**

Wybrane przyrodnicze i antropogeniczne uwarunkowania atrakcyjności popularnych ośrodków turystycznych w Polsce

Streszczenie. Popularność turystyki miejskiej jest kojarzona z najważniejszymi atrakcjami turystycznymi zespołów miejskich, wśród których prym wiodą kulturowe zdobycze cywilizacji w postaci zabytków czy dziedzictwa niematerialnego. Czynniki te decydują o natężeniu ruchu turystycznego, szczególnie w miastach pozbawionych znaczących atutów przyrodniczo-krajobrazowych. Celem artykułu jest określenie atrakcyjności najpopularniejszych turystycznie polskich ośrodków miejskich w świetle ich charakterystyki ekologicznej, za główne elementy której uznano wielkość terenów zielonych w stosunku do całkowitej powierzchni miasta i zanieczyszczenia powietrza. Interesującym spostrzeżeniem badawczym jest to, że w wielu przypadkach analizowane elementy stanu ekologicznego nie korespondują z subiektywnie ocenianą atrakcyjnością turystyczną miast. Podróżujący, wybierając konkretne miasto jako obszar penetracji turystycznej, w niewielkim stopniu kierują się jego warunkami ekologicznymi. Ma to miejsce jedynie wtedy, gdy środowisko przyrodnicze staje się dodatkowym elementem planów wycieczek. Rzadko natomiast pobyt turystyczny bywa oceniany przez pryzmat potencjalnych zagrożeń zdrowotnych.

Słowa kluczowe: turystyka miejska, tereny zielone, zanieczyszczenia powietrza

Wstęp

Miasta od wieków stanowiły docelowe miejsce wyjazdów, przyciągając odwiedzających nie tylko możliwością zakwaterowania i wyżywienia, ale także licznymi rozrywkami i wydarzeniami kulturalnymi [Page i Hall 2003: 1; Sharpley i Ro-

* Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku, Wydział Turystyki i Rekreacji, e-mail: marcin.pasek@awfis.gda.pl, tel. 48 585 547 418.

** Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku, Wydział Turystyki i Rekreacji, e-mail: remigiusz.drozd@awfis.gda.pl, tel. 48 585 547 418.

bert 2008: 203]. Jednak dopiero od niedawna turystyka miejska uznawana jest za osobną dziedzinę, która często pełni rolę katalizatora odrodzenia i rozwoju miast [Sharpley i Roberts 2008: 203-204]. Miasta uważane są przez turystów za główny cel ich podróży [Law 1993: 1; Preisler 2012: 133-134]. Od wieków podróżni przybywali do nich w różnych celach. Początkowo były to przede wszystkim cele handlowe i polityczne, z czasem również poznawcze i wypoczynkowe. Obecnie turyści przybywający do danego kraju po raz pierwszy najczęściej zatrzymują się w mieście. To dla nich buduje się hotele, zajazdy, tworzy się sieci gastronomiczne, umożliwia się zwiedzanie zabytków oraz wydaje się przewodniki i foldery. Miasta znane z wydarzeń historycznych, które miały miejsce na ich obszarze, bądź dysponujące wyjątkowymi, zabytkowymi obiektami czy zbiorami, wykorzystują te atuty, tworząc niepowtarzalną formę turystyki miejskiej [Preisler 2012: 133-134].

Satysfakcja i dobrostan mieszkańców to nadrzędny cel wszystkich działań w mieście. Zapewniając odpowiednią jakość życia, miasta zabiegają o pełne utożsamianie się z nimi mieszkańców, a zarazem rywalizują o zainteresowanie inwestorów i turystów [Żabińska 2013: 134]. Atrakcyjny wizerunek oparty jest na niepowtarzalnej kombinacji czynników materialnych i niematerialnych oraz racjonalnych i emocjonalnych. Ważne jest przy tym, aby zarówno władze miasta, jak i jego mieszkańcy byli świadomi tego, w jaki sposób miasto jest postrzegane przez otoczenie. Rozpoznanie tego stanu pokaże, jakiego rodzaju decyzje i działania muszą zostać podjęte w celu całkowitej zmiany, poprawy czy też podtrzymania wizerunku [Florek, Glińska i Kowalewska 2009: 7]. Każde miasto niezależnie od wielkości i posiadanych walorów (przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych czy kulturowych) może wykreować swój atrakcyjny wizerunek.

Celem artykułu jest ocena atrakcyjności najpopularniejszych polskich ośrodków turystycznych na podstawie opinii wydawanych przez turystów oraz w świetle wybranych elementów przyrodniczych i antropogenicznych: obszaru terenów zielonych w stosunku do całkowitej powierzchni miasta oraz zanieczyszczeń powietrza na jego terenie.

1. Charakterystyka materiałów źródłowych

Założeniem badawczym przyjętym przed analizą materiałów źródłowych było przekonanie o związku atrakcyjności turystycznej z warunkami ekologicznymi. Większa atrakcyjność turystyczna powinna zaś wiązać się m.in. ze znaczną powierzchnią terenów zielonych w mieście oraz z niskim poziomem zanieczyszczeń jego atmosfery.

Cel badań zrealizowano, wykorzystując metodę sondażu diagnostycznego z zastosowaniem techniki analizy dokumentów. Analizę badawczą przeprowadzono w oparciu o trzy źródła. Pierwszym z nich były wyniki subiektywnej oceny atrakcyjności turystycznej wybranych polskich miast zebrane przez firmę badawczą Synovate Polska w lutym 2007 r., w ramach pilotażowych badań dotyczących wizerunku miast i regionów kraju. Wyniki badań zostały zaprezentowane kilka miesięcy później podczas Panelu Turystycznego VII Międzynarodowego Forum Gospodarczego odbywającego się w Gdyni. W sondażu uczestniczyło 1000 osób, co stanowiło reprezentatywną próbę w skali kraju. Sondaż zrealizowano metodą wywiadów telefonicznych. Odpowiedzi udzieliło 496 mężczyzn i 504 kobiety w wieku 15-46 lat. Pytano ich o to, które miasto jest dla nich najbardziej atrakcyjne pod względem turystycznym¹.

Drugim źródłem informacji o uwarunkowaniach atrakcyjności turystycznej miast stał się ranking autorstwa Piotra Teyseyre z marca 2015 r., przedstawiający procentowy udział powierzchni zielonej w miastach na prawach powiatu². Zsumowano w nim powierzchnię zieleni miejskiej, czyli parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej oraz obszarów leśnych. Z uwagi na to, że ranking nie obejmował wszystkich miejscowości wymienionych przez respondentów w badaniu firmy Synovate, powierzchnia terenów zielonych pozostałych miast została określona na podstawie informacji z ich stron internetowych.

Trzecie ze źródeł pomocnych w realizacji celu badań to przedstawione w wersji elektronicznej raporty o terenie OnGeo, opierające się na opracowaniach pochodzących z tej aplikacji oraz na danych pozyskanych z Generalnej Inspekcji Ochrony Środowiska³. Ranking ten objął wszystkie wymienione w badaniu Synovate ośrodki turystyczne, a dotyczył górnych wartości średniorocznego zanieczyszczenia pyłami zawieszonymi (ang. *particulate matter*) o średnicy cząstek nieprzekraczającej 2,5-milionowych części metra (PM 2.5).

2. Wyniki badań

Wśród miast największą popularnością cieszył się Kraków, na który wskazało 60% respondentów. Drugie miejsce w rankingu atrakcyjności turystycznej zajął Gdańsk (29% wskazań), a trzecie Zakopane (26%). Procentowa suma wszystkich wytypowanych miejscowości wynosi 193, prawdopodobnie dlatego, że wielu respondentów wskazywało więcej niż jedno miasto. Osoby tworzące popula-

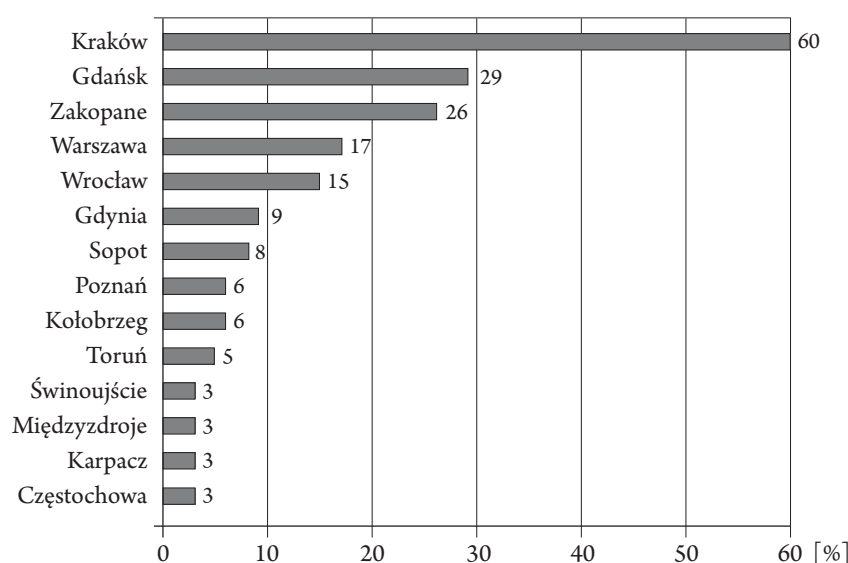
¹ www.egospodarka.pl/22323,Atrakcyjne-regiony-turystyczne-w-Polsce,2,39,1.html [dostęp: 15.05.2017].

² www.mojapolis.pl/articles/art/zielen/ [dostęp: 15.05.2017].

³ www.ongeo.pl/blog/smog_w_polsce_ranking [dostęp: 15.05.2017].

cję badawczą wytypowały 14 miast. Kilka z nich jest znanych głównie z walorów kulturowych, jak Kraków, Gdańsk, Warszawa, Wrocław, Poznań, Toruń czy Częstochowa. Do najważniejszych czynników przyrodniczych decydujących o atrakcyjności turystycznej zalicza się morze i góry. Miejscowości wchodzące w skład aglomeracji trójmiejskiej, Zakopane, Karpacz, Międzyzdroje, Świnoujście i Kołobrzeg spełniają warunki bezpośredniego dostępu do jednego z tych walorów.

Wykres 1. Procentowy wskaźnik odpowiedzi na pytanie „Jakie miasto uważa Pan/i za najbardziej atrakcyjne pod względem turystycznym?”

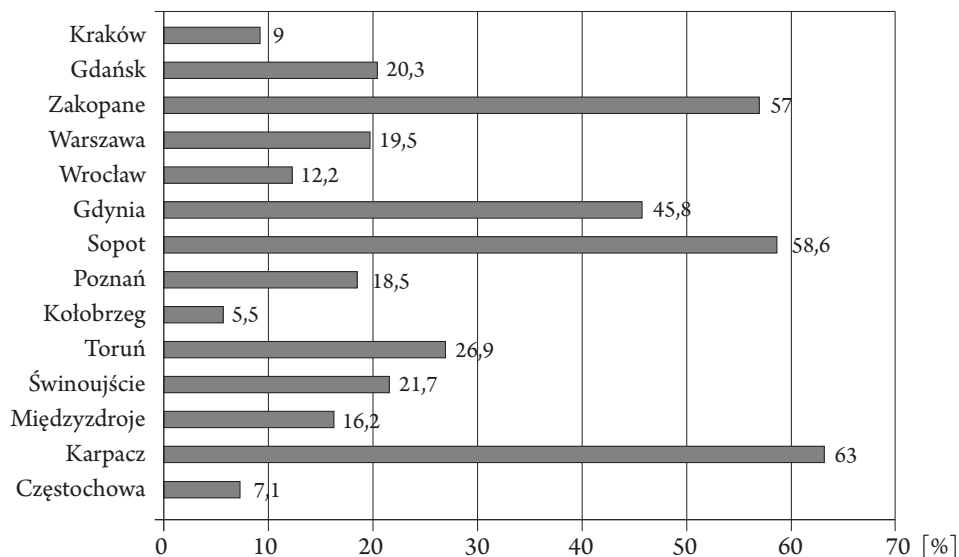

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.egospodarka.pl/22323,Atrakcyjne-regiony-turystyczne-w-Polsce,2,39,1.html [dostęp: 15.05.2017].

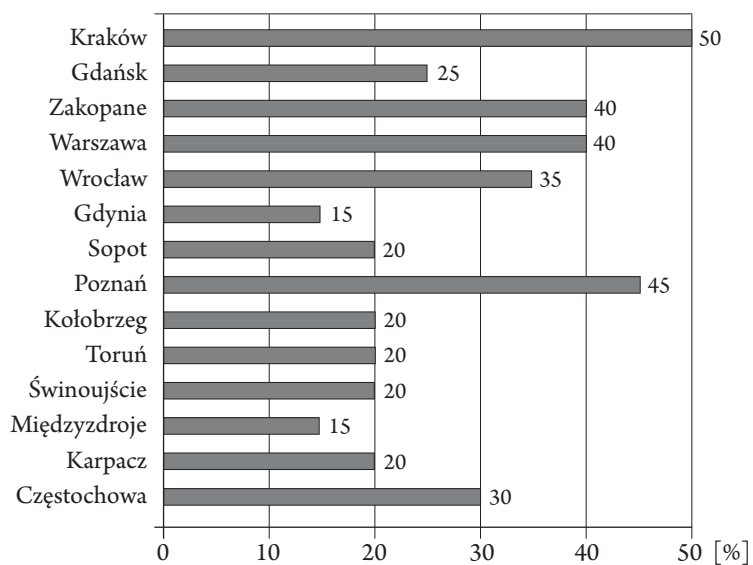
Analiza miejscowości pod kątem powierzchni zajętej w nich przez tereny zielone udowadnia, że wskaźnik ten rzadko jest utożsamiany z atrakcyjnością turystyczną. W szczególności dotyczy to Krakowa, gdzie udział zieleni w stosunku do całkowitej powierzchni miasta wynosi zaledwie 9%. Z miast uznanych za szczególnie atrakcyjne problem ten dotyczy również Wrocławia, typowanego jako piąty najatrakcyjniejszy ośrodek miejski, posiadający zaledwie 12% obszarów zielonych. Szczególnym potwierdzeniem dyskusyjnej korelacji między atrakcyjnością turystyczną a powierzchnią zieleni jest Karpacz, mający wśród wybranych miast największy udział zieleni, a typowany na atrakcję turystyczną zaledwie przez 3% respondentów.

Przy typowaniu miast atrakcyjnych turystycznie problematyka zanieczyszczeń atmosfery również wydaje się nie mieć większego znaczenia. Po raz kolejny

Wykres 2. Procentowy udział terenów zielonych w miastach uznanych za najbardziej atrakcyjne turystycznie

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.mojapolis.pl/articles/art/zielen/ [dostęp: 15.05.2017].

Wykres 3. Górne wartości średniorocznego zanieczyszczenia pyłów PM 2.5 (w $\mu\text{g}/\text{m}^3$) w miastach uznanych za najbardziej atrakcyjne turystycznie

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.ongeo.pl/blog/smog_w_polsce_ranking [dostęp: 15.05.2017].

najlepszym przykładem na to jest Kraków. Poziom zanieczyszczeń powietrza opisywanych jako smog jest stałym elementem medialnej dyskusji i stawia to miasto w jednym rzędzie z ośrodkami Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. W podobnym zakresie zagrożenie to występuje na terenie Zakopanego. Oba miasta łączy jedna z najczęściej użytkowanych polskich tras komunikacyjnych, a korki tworzące się na niej mają znaczący wpływ na stan atmosfery w obu ośrodkach. Nie należy przy tym zapominać o innych źródłach zanieczyszczeń, które oprócz krakowskiego przemysłu stanowi w obu miastach spalanie węgla w trakcie ogrzewania domów. Z miast uznanych za bardzo atrakcyjne turystycznie zagrożenie to w dużej skali występuje także w Warszawie i we Wrocławiu. Z kolei w Międzyzdrojach, ze względu na znacznie przewietrzanie w strefie nadmorskiej i brak znaczących źródeł zanieczyszczeń, ich wskaźniki kształtują się na niskich poziomach, co nie wpłynęło na poprawę niskiej pozycji tego ośrodka w rankingu miejscowości atrakcyjnych turystycznie.

3. Dyskusja

Hubert Gonera, konsultant Polskiej Agencji Rozwoju Turystyki, która zleciła firmie Synovate analizę atrakcyjności turystycznej miast i regionów Polski, zauważa, że badanie dowiodło siły wizerunku miast tradycyjnie kojarzonych z turystyką. Według niego wizerunek może być i często jest jednak zmienny w czasie, a zmiany te w znacznej mierze zależą od polityki miasta. Potwierdzeniem tego jest przypadek Wrocławia (15% wskazań), którego atrakcyjność turystyczna jest oceniana znacznie wyżej niż atrakcyjność zbliżonego potencjałem turystycznym Poznania, cieszącego się poparciem jedynie 6% badanych. Uwagę zwraca też wysoka pozycja wszystkich miast aglomeracji trójmiejskiej – Gdańska, Sopotu i Gdyni. Skojarzeniowe odróżnianie ich w oczach turystów, a nie utożsamianie jedynie z częścią Trójmiasta, pozwala im na stworzenie konkurencyjnego wizerunkowo produktu turystycznego⁴.

Wyniki prezentowanych badań miały pomóc znaleźć odpowiedź na pytanie, czy ogólnie rozumiana atrakcyjność turystyczna miasta jest kojarzona z powierzchnią terenów zielonych i poziomem zanieczyszczeń powietrza, czy też pozostaje z nimi bez związku. Wszak człowiek dąży w czasie pobytu w mieście do realizacji szerokiego zakresu potrzeb, w zaspokojeniu których znaczącą rolę odgrywają wartości kompozycji przestrzeni. Doznania fizyczne i psychiczne stanowią podstawę zapamiętywania przez niego przestrzeni miejskiej, w której

⁴ www.egospodarka.pl/22323,Atrakcyjne-regiony-turystyczne-w-Polsce,2,39,1.html72 [dostęp: 15.05.2017].

poszukuje przyjemności i piękna, unikając zjawisk nieprzyjemnych i negatywnych. Głównymi nośnikami informacji wizualnej stają się dla niego obiekty architektoniczne wkomponowane w przestrzeń publiczną miasta, takie jak ulice i place [Cichy-Pazder 1998: 113-114]. We współczesnym mieście aspirującym do miana atrakcyjnego turystycznie takimi nośnikami informacji może być także szerzej pojęta architektura krajobrazu ze współtworzącymi ją formami zieleni miejskiej.

Tereny zielone były dotąd traktowane jako jeden z wielu członów miejskiego układu przestrzennego, pełniąc m.in. funkcję ekologiczną, rekreacyjną i zdrowotną. Na etapie projektowania urbanistycznego zieleni była ujmowana w ramy wskaźników dotyczących jej zalecanej powierzchni w poszczególnych obszarach miasta. Poza koncepcją miasta-ogrodu Ebeneza Howarda [Szczepańska 2011: 77] zazwyczaj pomijano ją lub co najwyżej traktowano jako mało ważne uzupełnienie kompozycji przestrzennej, gdzie dominującą rolę spełniały układy architektoniczne [Sobczyńska-Jeżewska 2006: 211]. Opracowania strategii ożywiania przestrzeni śródmiejskich powinny wskazywać na konieczność przywrócenia decyzjom kompozycyjnym należytej rangi wśród założeń planów zagospodarowania przestrzennego [Zuziak 1998: 133]. Formy zieleni są coraz częściej warunkiem ożywienia i odnowienia przestrzeni miasta, ze wskazaniem na jego przestrzeń publiczną. W polskiej rzeczywistości znalazło to szczególny wyraz w Poznaniu, który jak niewiele innych ośrodków w kraju cechuje dogodne ukształtowanie, umożliwiające integrację naturalnych obszarów zieleni z terenami rekreacyjno-sportowymi. Już w okresie międzywojennym pozwoliło to na stworzenie systemu zieleni w formie układu klinowo-pierścieniowego [Marciniak 2010: 208]. I choć w późniejszym okresie wspomniane kliny zieleni w centrum miasta zostały miejscami przerwane, to wciąż nie tracą na atrakcyjności dzięki uzupełnianiu ich przez skromniejsze formy zieleni [Sobczyńska 2014: 20]. W ten sposób nadano odpowiednią rangę zieleni, która na etapie projektowania przestrzennego zbyt często traktowana jest marginalnie, a w realizacji mało profesjonalnie. Upowszechnienie idei klinów zieleni w większych zespołach miejskich może wzmocnić ich pozytywny wizerunek turystyczny w kontekście obu analizowanych tu uwarunkowań, z jednej strony zwiększając obszar terenów zielonych, z drugiej zaś – dzięki właściwościom filtracyjnym drzew i krzewów – ograniczając poziom zanieczyszczeń powietrza.

Niemająca precedensu w historii globalna ekspansja człowieka stwarza liczne zagrożenia, zarówno natury społeczno-ekonomicznej, jak i ekologiczno-zdrowotnej. Postępujący rozwój gospodarczy w postaci rozbudowy przemysłu, a przede wszystkim sieci komunikacyjnej doprowadza do zjawisk paradoksalnych, gdy miejscowości atrakcyjne turystycznie są tak często odwiedzane, że prowadzi to do ich wszechstronnej degradacji, a w efekcie do spadku atrakcyjności. W kontekście zagrożeń higieniczno-sanitarnych mowa tu przede wszystkim

kim o niepokojących wskaźnikach zanieczyszczenia powietrza. Zjawisko to obejmuje również obszary uchodzące w powszechnej opinii za uzdrowiskowe, które niezmiennie ten status utrzymują, także w wymiarze formalnym. W warunkach polskich dotyczy to m.in. Sopotu i Zakopanego, a z większych miejscowości, niebędących uzdrowiskami, lecz posiadających obiekty światowego dziedzictwa UNESCO – także Warszawy czy Krakowa.

Również w skali światowej problem ten jest wciąż aktualny, mimo podejmowania wielu prób jego ograniczenia w postaci tworzenia stref zamkniętych dla ruchu samochodowego, naprzemiennego z dnia na dzień dopuszczania do tego ruchu pojazdów o parzystych i nieparzystych numerach rejestracyjnych czy też promocji transportu miejskiego, od statków rzecznych poczynając, przez autobusy, trolejbusy i tramwaje, na rowerach i riksach kończąc.

W świetle tego problemu zagadnieniem niepodlegającym dyskusji staje się negatywny wpływ zanieczyszczeń powietrza na szeroko pojmowany dobrostan człowieka. Najwięcej miejsca w literaturze poświęcono cząsteczkom ozonu występującego w dolnej troposferze jako zanieczyszczenie wtórne. Pochodzi on głównie ze spalania paliw i produkcji energii elektrycznej, stając się głównym składnikiem smogu fotochemicznego [Riedl 1998: 190]. Inne związki i pierwiastki chemiczne, pochodzące ze źródeł przemysłowych i komunikacyjnych, takie jak związki azotu, węgla czy metale ciężkie, również nie pozostają bez wpływu na zdrowie ludzkie oraz komfort pobytu turystycznego w tych miejscach [Schwela 2000: 13-42]. Badania wpływu zanieczyszczeń powietrza na turystykę były realizowane m.in. w Azji, odnosząc się do zjawiska smogu miejskiego [Anaman i Looi 2000: 133]. Z badań dotyczących jakości powietrza w nawiązaniu do obciążenia turystycznego, prowadzonych w Hong-Kongu, wynika, że turyści azjatyccy jawią się jako bardziej świadomi od podróżnych z Zachodu [Cheung i Law 2001: 69]. Wyniki kolejnego badania przekonują, że turyści są zdecydowani zapłacić podatek ekologiczny w trasie lub u celu podróży, jeśli będzie on równoznaczny z faktycznie lepszym stanem powietrza [Law i Cheung 2007: 390]. W badaniach realizowanych na obszarze Chin, gdzie problem ten należy do największych w skali globalnej, z wypowiedzi respondentów można wnioskować o rezygnacji z organizacji eskapad turystycznych do wielkich i zagrożonych smogiem miast w niektórych porach roku, z uwagi na sezonową zmienność występowania zanieczyszczeń powietrza [Zhang i in. 2015: 2397].

Podsumowanie

Ranking popularności miejskich ośrodków turystycznych w Polsce jednoznacznie wskazuje na największe zainteresowanie Krakowem, a w dalszej kolejności Gdańskiem. Wśród miast typowanych przez więcej niż 10% respondentów prze-

ważają ośrodki wielkomiejskie, a wyjątek w tym zestawie stanowi Zakopane. Uwagę zwraca zarówno niewielka liczba wszystkich wytypowanych miejscowości, jak i znaczne spolaryzowanie zainteresowania nimi. Pierwsze skojarzenia turystyczne wiążące się ze wskazanymi miejscami to zabytki, morze i góry.

Brak zieleni miejskiej w świadomości turystów, jako elementu kojarzonego z poszczególnymi miejscowościami, zmusza do uznania jej drugorzędnej roli w kształtowaniu ich wizerunku turystycznego. Jedynie w przypadku Zakopanego można stwierdzić zależność między znaczną powierzchnią zieleni a dużym zainteresowaniem ze strony turystów. W obliczu wielości atrakcji górskich korelacja ta pozwala jednak uznać zieleń co najwyżej za uzupełniający element przyrodniczy, stanowiący o naturalnej atrakcyjności tego miasta i jego okolic. Obserwując te zależności w pozostałych miastach, nie można wnioskować o wpływie zieleni miejskiej na ocenę atrakcyjności turystycznej.

Założenie o istnieniu związku między stanem atmosfery danego ośrodka a jego atrakcyjnością w oczach turystów okazało się fałszywe. W stosunku do większości najbardziej popularnych miast dostrzega się wręcz podwyższone na tle średniej krajowej wskaźniki zanieczyszczenia atmosfery. Odnosząc się do tego problemu, można wręcz dostrzec ujemną korelację między tymi dwoma czynnikami, gdyż miasta rzadziej wskazywane jako ulubione turystycznie mają często niski poziom zanieczyszczeń powietrza.

Znalezienie ścisłych zależności między atrakcyjnością turystyczną a warunkami ekologicznymi wybranych polskich miast jest raczej niemożliwe. Przyczyną jest to, że np. w odniesieniu do Krakowa najważniejszym skojarzeniem są zabytki, a nie mały udział zieleni czy powszechny smog. W każdym wypadku warunki ekologiczne odgrywają pośrednią, by nie powiedzieć marginalną rolę w realizacji turystyki miejskiej. Znane są jednak przypadki ateńskiego Akropolu, rzymskiego Koloseum czy ruin Pompejów, które w przyszłości mogą zostać unicestwione przez zanieczyszczenia powietrza. Dopiero w takiej sytuacji pozakulturowe aspekty zyskują większą rangę przy szacowaniu atrakcyjności turystycznej miast.

Literatura

- Anaman K.A., Looi C.N., 2000, Economic impact of haze-related air pollution on the tourism industry in Brunei Darussalam, *Economic Analysis and Policy*, 30, 133-144.
- Cheung C., Law R., 2001, The impact of air quality on tourism: The case of Hong Kong, *Pacific Tourism Review*, 5, 69-74.
- Cichy-Pazder E., 1998, *Humanistyczne podstawy kompozycji miast. Wybrane aspekty percepcyjne i behawioralne*, Kraków: Ośrodek Kształcenia Urbanistów, Politechnika Krakowska.
- Florek M., Glińska E., Kowalewska A., 2009, *Wizerunek miasta: Od koncepcji do wdrożenia*, Warszawa: Wolters Kluwer Polska.

- Law C.M., 1993, *Urban Tourism: Attracting Visitors to Large Cities*, London: Mansell.
- Law R., Cheung C., 2007, Air quality in Hong Kong: A study of the perception of international visitors, *Journal of Sustainable Tourism*, 15, 390-401.
- Marciniak P., 2010, *Doświadczenia modernizmu. Architektura i urbanistyka Poznania w czasach PRL*, Poznań: Wyd. Miejskie.
- Page S., Hall C.M., 2003, *Managing Urban Tourism*, Harlow: Pearson Education.
- Preisler M., 2012, Uwarunkowania atrakcyjności turystycznej miasta, *Studia Periegetica*, 8, 133-153.
- Riedl T., 1998, *Biologia środowiskowa*, Gdańsk: AWF.
- Schwela D., 2000, Air pollution and health in urban areas, *Reviews on Environmental Health*, 15(1-2), 13-42.
- Sharpley R., Robert L., 2008, Zarządzanie turystyką miejską, w: *Zarządzanie turystyką*, red. L. Pender, R. Sharpley, Warszawa: PWE.
- Sobczyńska K., 2014, *Zieleń jako element współczesnego miasta i jej rola w przestrzeniach publicznych Poznania*, Poznań: Politechnika Poznańska (praca doktorska).
- Sobczyńska-Jeżewska K., 2006, Zieleń w mieście jako element współtworzący jego przestrzeń, *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej (Seria: Architektura)*, 44, 211-216.
- Szczepańska M., 2011, Miasto-ogród jako przestrzeń zamieszkania, pracy i rekreacji – dawniej i dziś, *Studia Periegetica*, 6, 77-89.
- Zhang A., Zhong L., Xu Y., Wang H., Dang L., 2015, Tourists' Perception of Haze Pollution and the Potential Impacts on Travel: Reshaping the Features of Tourism Seasonality in Beijing, China, *Sustainability*, 7, 2397-2414.
- Zuziak Z.K., 1998, *Strategie rewitalizacji przestrzeni śródmiejskiej*, Kraków: Wyd. Politechniki Krakowskiej.
- Żabińska T., 2013, Turystyka w dużych miastach i metropoliach. Wybrane problemy rozwoju i zarządzania, w: *Turystyka miejska. Prawidłowości i determinanty rozwoju*, red. T. Żabińska, Katowice: Wyd. UE w Katowicach.
- www.egospodarka.pl/22323,Atrakcyjne-regiony-turystyczne-w-Polsce,2,39,1.html [dostęp: 15.05.2017].
- www.mojapolis.pl/articles/art/zielen/ [dostęp: 15.05.2017].
- www.ongeo.pl/blog/smog_w_polsce_ranking [dostęp: 15.05.2017].

Selected Natural and Anthropogenic Factors of the Attractiveness of Popular Tourist Centres in Poland

Abstract. The popularity of urban tourism is associated with major tourist attractions of urban areas, such as sights of historical interest or cultural heritage. These elements are largely responsible for the intensity of tourist traffic, especially in cities without significant natural or landscape attractions. The aim of the article is to determine the attractiveness of the most popular tourist towns in the light of environmental factors, such as air pollution and the share of green areas in the total area. One interesting observation is the fact that in many cases the analysed elements of ecological status are not reflected in subjective assessments of tourist attractiveness. When select-

ing destinations for urban tourism, average tourists do not attach much importance to ecological factors. This aspect is only taken into account when the natural environment is an element of tourist plans. The tourism experience is very rarely evaluated in terms of potential health risks.

Keywords: urban tourism, green areas, air pollution